

Chet Tilini Bilish Sertifikatlarini Olishda Maktablarning O'ri

Narzullayeva E'zoza Azizbek qizi¹

Annotatsiya: Ushbu maqolada hozirgi davr talabi bo'lgan til bilish sertifikatini olish va unga tayyorlanish jarayonida umumiy o'rta ta'lim maktablarining bevosita tutgan o'ri haqida yoritiladi. Bundan tashqari maqolada maktablarning o'quvchilar hayotidagi muhim o'ri, dars jarayonlarini sifatli va qiziqarli tashkil etishga qaratilgan fikrlar keltirilgan. Chet tilini bilish sertifikatlarini olishda maktablarning o'ri hozirgi kunda globalizatsiya jarayonlari va xalqaro aloqalarning kengayishi tufayli chet tillarini bilish har bir inson uchun muhim ahamiyatga ega bo'lib bormoqda. Chet tillarini o'rganish nafaqat shaxsiy rivojlanish, balki professional faoliyatda ham katta imkoniyatlar yaratadi. Bunday sharoitda, chet tilini bilish sertifikatlari, ya'ni xalqaro miqyosda tan olingan til bilish darajasini tasdiqlovchi hujjatlar, talabalar va ishga joylashayotganlar uchun muhim ahamiyat kasb etadi. Maktablar, o'z navbatida, chet tillarini o'rganish jarayonining boshlang'ich nuqtasi sifatida xizmat qiladi. O'quvchilarni chet tillariga qiziqtirish, ularni o'rganishga rag'batlantirish va kerakli bilimlarni berish maktablarning asosiy vazifalaridan biridir. Maktabda ta'lim olayotgan yoshlar, chet tilini o'rganish jarayonida dastlabki ko'nikmalarni egallab, kelajakda sertifikat olish uchun zarur bo'lgan bilim va malakalarga ega bo'lishadi. Shuningdek, maktablar chet tilini o'rganishda zamonaviy pedagogik usullarni qo'llash orqali o'quvchilarning motivatsiyasini oshirish, interaktiv darslar tashkil etish va amaliy mashg'ulotlar o'tkazish orqali ularning til ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Bu jarayonlarda maktab o'qituvchilari ham muhim rol o'ynaydi, chunki ularning professional malakasi va tajribasi o'quvchilarning chet tilini o'zlashtirish darajasiga bevosita ta'sir qiladi. Bundan tashqari, maktablar chet tilini o'rganishni yanada samarali qilish uchun turli xil loyihalar va dasturlarni amalga oshirishlari mumkin. Maktablararo musobaqalar, chet ellik mehmonlar bilan uchrashuvlar, madaniyat almashinuvi tadbirlari va boshqa faoliyatlar orqali o'quvchilarni chet tillarini o'rganishga jalb qilish mumkin. Shu sababli, maktablarning chet tilini bilish sertifikatlarini olish jarayonidagi roli juda muhimdir. Ular nafaqat bilim beruvchilar, balki yosh avlodni global dunyoga tayyorlovchi muassasalar sifatida ham xizmat qiladilar. Chet tilini bilish sertifikatlarini olish jarayonida maktablarning o'ri haqida batafsilroq tahlil qilish ushbu masalaning ahamiyatini yanada yoritishga yordam beradi.

Kalit so'zlar: ingliz tili, chet tili, sertifikat, interaktiv darslar, amaliy mashg'ulotlar, musobaqalar, madaniyat almashinuvi, globalizatsiya, xalqaro aloqalar, chet el tajribasi, interfaol metodlar, tajribali pedagoglar.

Introduction

Barchaga birdek ayonki, chet tillarini chuqur bilish va undan keng ko'lamda foydalana olish hozirgi zamon talablaridan biri. Shu o'rinda aytish joizki, XXI asr ilm-fan va texnologiyalar davrida ingliz tilining o'ri katta. Dunyoning har burchagida ingliz tilining globallashib, ravnaq topayotganining guvohimiz. Yurtimizda ham ingliz, rus, nemis va boshqa chet tillari maktab davridan boshlab o'quvchilarga o'rgatilmoqda. Maktablarda ta'lim sifatini yanada yaxshilash uchun barcha zamonaviy texnologiyalarva tajribali pedagoglar soni yildan yilga ortib bormoqda.

2023-yil 23-avgust kuni Prezident Shavkat Mirziyoyev raisligida o'tkazilgan videoselektor yig'ilishida ham aynan shu mavzuga alohida e'tibor berilgan. "Yangi O'zbekiston - maktab ostonasidan boshlanadi", degan g'oya ilgari surilib, so'nggi yillarda prezident maktablari, turli fan va sohalarga ixtisoslashtirilgan hamda ijod maktablari hayotimizga kirib kelmoqda.

¹ Samarqand Davlat Chet tillar instituti talabasi

Shuningdek, maktab o'qituvchilarining bilim darajasi va malakasiga alohida e'tibor qaratilib, chet tili, matematika, kimyo, biologiya bo'yicha milliy va xalqaro sertifikatga ega o'qituvchilarga oylik maoshga ustama to'lov joriy etilgani hech kimga sir emas. Bu esa albatta o'qituvchilarga yanada sifatli ta'lim berilishiga zamin yaratadi. Chet tilini bilish sertifikatlarini olishdagi maktablarning o'rni chet tilini bilish sertifikatlari bugungi kunda ta'lim va ish bozorida muhim ahamiyatga ega. Ular nafaqat til bilimini tasdiqlovchi hujjat sifatida, balki professional rivojlanish va global kommunikatsiya imkoniyatlarini kengaytirishda muhim rol o'ynaydi. Maktablar esa bu jarayonda asosiy o'rin tutadi.

1. Ta'lim tizimidagi rol

Maktablar chet tilini o'rganish jarayonini boshlash uchun birinchi bosqich hisoblanadi. O'qituvchilar dastlabki til bilimlarini maktabda olishadi. Maktabda chet tillarini o'rganish, o'qituvchilarga asosiy grammatika, lug'at va kommunikatsiya ko'nikmalarini shakllantirishga yordam beradi. Bu bilimlar keyinchalik sertifikat olish jarayonida muhim ahamiyatga ega.

2. Sertifikat olish uchun tayyorgarlik

Ko'plab maktablar chet tili bo'yicha tayyorgarlik kurslarini taklif etadilar. Ushbu kurslar o'qituvchilarga sertifikat imtihonlariga tayyorgarlik ko'rish, test formatlari bilan tanishish va amaliy ko'nikmalarini rivojlantirish imkonini beradi. Maktablar o'qituvchilarga imtihonlarga tayyorgarlik jarayonida qo'llab-quvvatlash va maslahat berish orqali ularning muvaffaqiyatini oshirishga yordam beradi.

3. O'qituvchilar va metodologiya

Maktablarning chet tilini o'qitishdagi muvaffaqiyati ko'p jihatdan o'qituvchilarning malakasi va pedagogik metodologiyaga bog'liq. Malakali o'qituvchilar zamonaviy ta'lim usullaridan foydalanib, o'qituvchilarning qiziqishini oshirish va tilni o'rganishni yanada samarali qilishlari mumkin. Maktablar o'qituvchilarni doimiy ravishda malaka oshirish kurslariga yuborish orqali ularning bilim va ko'nikmalarini yangilab turishlari zarur.

4. O'qituvchilarni rag'batlantirish

Maktablar o'qituvchilarni chet tilini o'rganishga rag'batlantirish uchun turli xil tadbirlar, musobaqalar va ko'rgazmalar tashkil etishlari mumkin. Bunday tadbirlar o'qituvchilarning tilga bo'lgan qiziqishini oshiradi va ularga sertifikat olish jarayonida qo'shimcha motivatsiya beradi.

5. Xalqaro aloqalar

Maktablar xalqaro ta'lim dasturlari va hamkorlik loyihalariga qo'shilish orqali o'qituvchilarga global tajriba va bilimlarni taqdim etishi mumkin. Bunday dasturlar orqali o'qituvchilar chet tillarini amaliy ravishda qo'llash imkoniyatiga ega bo'lishadi va bu ularning sertifikat olish jarayonida muhim foyda keltiradi. Chet tilini bilish sertifikatlarini olishda maktablarning o'rni juda katta. Maktablar o'qituvchilarga til bilimlarini shakllantirish, tayyorgarlik ko'rish, rag'batlantirish va xalqaro aloqalarni rivojlantirish orqali sertifikat olish jarayonida muhim rol o'ynaydi. Chet tillarini o'rganish nafaqat shaxsiy rivojlanish, balki professional muvaffaqiyat uchun ham zarurdir. Shuning uchun maktablar bu jarayonda faol ishtirok etishlari lozim.

Shuni aytib o'tish joizki, hozirda maktab o'qituvchilari boshlang'ich sinflarni tugatgandan so'ng til bilish sertifikatlarini olishga jiddiy tayyorgarlik ko'radi va buning uchun o'qituvchilar maktabdan tashqari til o'rganish kurslariga borib bilim oladilar. Bunday vaziyatda o'z-o'zidan maktablarning o'qituvchi hayotidagi o'rni ikkinchi o'ringa tushib qoladi. Bu kabi dolzarb muammo mamlakatimizda bir necha yillardan buyon davom etib kelmoqda. Bunday vaziyat uchun eng oddiy va samarali usullardan biri maktablarda yuqori sinf o'qituvchilarining dars jarayonlarida nafaqat til bilish sertifikatlari balki boshqa fanlarga yo'naltirilgan milliy va xalqaro sertifikatlarni olishga samarali yordam beruvchi o'quv materiallaridan foydalanish muhim ahamiyatga ega. Shuningdek, yuqori sinf o'qituvchilarining dars jarayonlariga qiziqishini va o'qituvchiga bo'lgan hurmatini oshirish - ta'lim sifatini yaxshilashning muhim bosqichlaridan biri.

Maktablar o'qituvchilarni oliy ta'limga yo'naltiruvchi maskan ekan,

- maktablarda tillarni o'rgatishning interfaol metodlaridan foydalanish,
  - dars jarayonlarida oliy ta'lim muassasalariga kirish uchun bevosita yordam beruvchi milliy va xalqaro sertifikatlar haqida ko'proq ma'lumot berish,
  - o'quvchilarni qiziqtirgan savollarga o'qituvchilar o'z tajriba va malakasidan kelib chiqib ochiq-oydin javob berishi,
  - dunyodagi zamonaviy o'quv dasturlari, o'qitish metodikalari o'rganilib, yurtimiz umumta'lim maktablarida joriy qilinishi o'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini oshirishga yordam beradi.
1. Guruhli Muammolarni Hal Qilish: O'quvchilar kichik guruhlariga bo'linib, berilgan vazifani yechishga harakat qilishadi. Bu jarayon davomida ular bir-birlari bilan muloqot qilib, o'zlarini ifoda etish imkoniyatiga ega bo'lishadi.
  2. Rol o'ynash (Role Play): O'quvchilar turli xil vaziyatlarda rol o'ynash orqali amaliy muloqot ko'nikmalarini rivojlantirishlari mumkin. Masalan, restoran yoki do'konda muloqot qilishni simulyatsiya qilish.
  3. Interfaol Ta'lim Platformalari: Online platformalar (masalan, Duolingo, Quizlet) yordamida o'quvchilar interfaol tarzda bilim olishlari mumkin. Ushbu platformalarda o'yinlar va testlar orqali ta'lim olishni qiziqarli qilishi mumkin.
  4. Video va Audio Materiallardan Foydalanish: O'quvchilar turli xil video materiallarni tomosha qilib yoki audio materiallarni tinglagan holda tilni amaliy ravishda o'rganishlari mumkin.
  5. Boshqa Madaniyatlar bilan Tanishtirish: O'quvchilarga chet el madaniyatlari haqida ma'lumot berish va buni muhokama qilish orqali ularning tilga bo'lgan qiziqishini oshirish mumkin.
  6. O'yinlar va Musobaqalar: Chet tilida so'z boyligini oshirish uchun interfaol o'yinlar (masalan, so'z yasashi, so'z topish) tashkil etish yordam beradi.
  7. Amaliy Loyihalar: O'quvchilar biror mavzu bo'yicha loyiha tayyorlashlari va uni chet tilida taqdim etishlari kerak bo'ladi. Bu jarayonda ular izlanadilar, yozadilar va nutq ko'nikmalarini rivojlantiradilar.
  8. O'qituvchi bilan Muloqot: O'qituvchilar tomonidan doimiy fikr-mulohaza berilishi va suhbatlarda faol ishtirok etilishi o'quvchilarning ishtiyoqini oshiradi.
  9. Blog yoki Jurnal Yozish: O'quvchilar chet tilida blog yoki jurnal yozib borishi ham ularning yozma ko'nikmalarini rivojlantirishi mumkin.
  10. Webinarlar va Onlayn Darslar: Online darslarga yoki webinarlar qatnashib, global auditoriya bilan tanishib, yangi bilimlarni olish imkoniyati yaratiladi.

Bu metodlardan foydalanib, maktab o'quvchilari chet tilini yanada samarali ravishda o'rganishi va sertifikat olish uchun zarur ko'nikmalarni egallashi mumkin bo'ladi.

Xulosa qilib aytganda, chet tillarini bilish- porloq kelajak podevori. Chet tillari nafaqat ta'lim sohasida muhim bo'libgina qolmay, balki kundalik hayot tarzimizning ham ajralmas bo'lagidir.

Xulosa.

Chet tilini bilish sertifikatlarini olishda maktablarning o'rni juda muhimdir. Maktablar o'quvchilarga chet tillarini o'rganish jarayonida zarur bilim va ko'nikmalarni taqdim etadi, shuningdek, sertifikat imtihonlariga tayyorgarlik ko'rishda asosiy platforma vazifasini bajaradi. Malakali o'qituvchilar, zamonaviy pedagogik metodologiyalar va rag'batlantiruvchi tadbirlar orqali maktablar o'quvchilarning tilga bo'lgan qiziqishini oshirib, ularni muvaffaqiyatli sertifikat olishga tayyorlaydi. Xalqaro aloqalar va tajribalar orqali ta'lim jarayonini yanada boyitish imkoniyati, o'quvchilarga global miqyosda raqobatbardosh bo'lish imkoniyatini yaratadi. Shunday qilib, maktablar chet tilini bilish sertifikatlarini olish jarayonida muhim rol o'ynab, o'quvchilarning kelajakdagi muvaffaqiyatlari uchun mustahkam poydevor yaratadilar.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Tinyakova E.A. Til aloqasi orqali jamiyatning ijtimoiy va madaniy rivojlanishining aloqasi / E.A.Tinyakova // Культури и искусством. - 2011.
2. Jumayeva, M., & Turdiyeva, U. (2022). THE IMPORTANCE OF PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES IN LEARNING ENGLISH. Science and innovation, 1(B8), 1710-1714.
3. Littlewood W.T. (1893). Communicative approach to language teaching methodology (CLCS Occasional Paper №7). Dublin university, Trinity College Centre for Language Communication Studies.
4. Umidjon, G., & Mukarrama, J. (2022). USED IN LESSON PROCESSES EFFICIENCY OF INTERACTIVE METHODS. TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI, 161-162.
5. Jumayeva, M. B. (2022). OLIY TA'LIMDA INNOVATSION USUL VA VOSITALAR. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 2 (Special Issue 20), 214-226. doi: 10.24412 (Vol. 226). 2181-1784-2022-20-214.
6. Abdisheribov, S., Yo'ldosheva, M., & Jumayeva, M. (2022). IMPLEMENTING CREATIVE WRITING IN ENGLISH LANGUAGE TEACHING CLASSROOMS. Science and innovation, 1(B8), 1343-1347.

